

רשמה א.ב.

פרוטוקול מספר 38/ד' משיבת הוועדה לענייני פנים
שהתקיימה ביום ג', כ"ב בתמוז תשי"ט - 28.7.59
בשעה 08.50

משתתפים:

- י. ריפתין - יו"ר
- ע. איכילוב
- ס. ארם
- ס. אונא
- י. בן-אהרון
- ד. בר-רב-האי
- ע. דגני
- ה. הקטין
- י. ישעיהו
- י. כהן
- י. כץ
- ק. כהנא
- ח. לנדאו
- ח. ס. סלימאן
- מ. סנה
- ש. פרלשטיין
- ח. צדוק
- י. שופמן
- ג. שוקן

מזמנים:

- מר שבו - מנהל משרד הפנים
- מר רוטנברג - משרד הפנים
- מר סילברסטון - משרד הפנים
- מר גוברמן - משרד הפנים
- מר חניב - משרד הפנים
- מר נגבי - משרד המשפטים
- מר רוזנטל - משרד המשפטים
- מר פיאמנסה - מתורגמן

סדר-היום:

1. סדר עבודתה של הוועדה;
2. פניית סלק מחברי ועדת הפנים להקדים את הדיון בחוק בחירת ראשי עיר.

היו"ר י. ריפתין:

אני פותח את הישיבה.

אני מבקש סליחה על האיחור. קיבלתי אתמול אחר-הצהרים הזמנה טלפונית לעין-שמר לישיבת ועדת הכנסת שנועדה לאמש, אך לא יכולתי להגיע. הוזמנתי אפוא לישיבה הבוקר. בוועדת הכנסת הושמעה טענה של חברי הוועדה ישעיהו ורוקח נגד יו"ר ועדת הפנים על שלא הקדים את הדיון בחוק הקשור בבחירת ראשי העיריות. מטעמי בישיבה זו סקירה על עבודת ועדת הפנים, והבעתי את דעתי שאין זה מתפקידה של ועדת הכנסת לקבוע את סדר יומה של ועדת הפנים. כן הודעתי שפנייתם של חברי הוועדה להקדים את הדיון הגיעה לידי, ובכוונתי להביאה לישיבה זו של ועדת הפנים, כפי שאני נוהג בדרך-כלל.

ח. לנדאו:

אני מציע שנברר פה את הבעיה של התערבות בלתי-חוקית של ועדת הכנסת, שלא היה לה עד כה תקדים בכנסת.

ס. אונא:

אני מצטרף לדרישה זו.

הי"ר י. ריפתין:

בוועדת הכנסת יושבם כרגע לדבול הדיון הזה ש מחברי ועדת הפנים, ואני חושב שלא כדאי לקי כאן דיון באותו נושא שלא בנוכחותם. עכ"פ, עד שהם ייכנסו לישיבה אני מצ שנעבור לחוק היטלי סעד ונזופש.

ד. בר-רב-האי:

אני הייתי מבקש להקדים את הדיון בחוק הגימ לראשי הערים, כיוון שיש שם בעיות אישיות דחופות. הענין הועבר בשעתו לוועדת משנה, ופרט לשני עניינים שלא הצלחנו להגיע בהם לכלל הסכם - אין שם בעיות השנויות במחלוקת.

הי"ר י. ריפתין:

קרוב לוודאי שוועדת הפנים תצטרך לקיים ישי גם בזמן פגרת הכנסת, גם לאור שיחתי עם השוי עציוני בדבר ואדי-סאליב. עכ"פ, מאחר שחברי הוועדה נכנסו ברגע זה מישיבו ועדת הכנסת - נקדים את הסעיף בדבר פנייתם. אולם לפני כן ברצוני למסור פרטים על מצב עבודת הוועדה.

כפי שידוע הסכים שר הפנים לניסוח המקורי שי ועדת המשנה בענין סעיף המימון של חוק שירותי הכבאות. אני מקווה שדבר זה יאפשר לנו לסיים את החוק. אבקש אפוא את חברי ועדת המשנה, ח"כ בר-רב-הא ושופמן, לבוא בדברים עם היועצים המשפטיים לפני הגשתו הסופית של החוק.

סיימנו את עיקר הדיון בחוק הרשויות המקומי (היטלי סעד ונזופש), ועלינו עוד לסיים בסעיפים אחדים. נעשה זאת באחת הישיבות הקרובות.

ועדת המשנה שנבחרה לענין חוק הגימלאות לראי עיריות סיימה את עבודתה, ועלינו לדון בהצעותיה. כפי שאני שומע, אין זה דיון מסובך.

כמו כן נבחרה ועדת משנה לענין התיקון מס' בפקודת העיריות. שר הפנים פנה בבקשה שאותה ועדה תדון גם בתיקון מס' 18

על סדר-יומנו סעיף נוסף: חוק רשות חקלאית שהכנסת הסכימה אותו לדון בו מחדש, ויש לנו בענין זה הצעת נוסח מתוקן. החלט כאן שהעובדה שלא היתה קריאה ראשונה על הנוסח החדש אינה גורעת מזו של חברי הוועדה לדרוש דיון סעיף-סעיף.

החוק האחרון שהועבר אלינו ושאותו מבקשים כו חברים להקדים הוא החוק הנוגע לאופן בחירת ראשי עיריות. פרט לכך פנה שר הפנים בבקשה לאשר מספר צווים בדבר נסיעה לחו"ל, הסכמים עם חו"ל בקשר לימאים.

כן יש על סדר-יומה של הוועדה דיון בהצעות שונות לסדר-היום. כבר הודעתי לכנסת שאין כל תקווה שנטפל בהצעה שהועברה בשעתו לוועדה משותפת של ועדות הכספים והפנים בשאלת היחסים הכספיים בין השלטון המרכזי והרשויות המקומיות, ואף הבעתי את דעתי נגד ועדות משותפות בכלל.

לוועדת הפנים הועברה הצעה לסדר-היום בדבר מעברת עמישב. הצעה זו הועברה לוועדה משותפת של פנים ועבודה, וגם על הפרוצדורה של דיון משותף זה יהיה עלינו להחליט.

הועברה אלינו שאלת המאורעות בוואדי-סאליב. החלטת הוועדה קיימתי התייעצות עם שר המשטרה ועם השופט עציוני. בישיבת הוועדה שתקיים ביום ה' השבוע בשעה 11.00 בעיריית חיפה ישתתף גם השופט עציוני, כדי למנוע רושם של כפילות רשויות המטפלות בבעיה. נוסף לכך מסר שר המשטרה הודעה בשם הממשלה בענין המאורעות במגדל-העמק ובבאר-שבע, ואם כי הממשלה רוצה שבענין זה יתקיים דיון בוועדת הפנים. גם לשאלה זו נחזור אפוא באחת הישיבות הקרובות.

נוסף לכל הבעיות הללו שמניתי, יש הצעה לקב עדיפות מעל לעדיפויות האחרות לחוק בחירת ראשי העיריות. הבטחתי לחברי הוועדה שפנו בענין זה אפשרות לנמק את עמדתם בוועדה, ואני מבקש את ח"כ ישעיהו לעשות זאת.

(2) פניית חברי ועדה בדבר הקדמת הדיון בחוק בחירת ראשי עיריות

י. ישעיהו:

הוגשה לי"ר ועדת הפנים ביום ה' האחרון פנ חתומה ע"י חברי ועדה המייצגים שלוש סיעות, לכנס ישיבה מיוחדת של הוועדה כדי לדון בחוק בחירת ראשי העיריות. בקשה מסתמכת על סעיף בתקנון לפיו יכולים שלישי מחברי הוועדה לדרוש זימון ישי דחופה. לצערי הרב לא נענה הי"ר לבקשה, וצוה עבר לדעתי עבירה חמורה על

י. ישעיהו:

בכל אופן, יש בכך משום תקדים מסוכן, כי דבר כזה יכול לקרות גם לאחרים. במקום זה רשם היו"ר בסדר-היום הרגיל של הישיבה הנוכחית דיון בבקשתם של החברים להקדים את הנושא הזה לנושאים אחרים.

לגופו של ענין אני רוצה לומר כי מלבד העובדה שהתלווה כשלעצמה ישנה - הרי החוק הזה מחייב העדפה. הסיבה לכך היא כי זהו חוק הנוגע וקשור במערכת הבחירות הקרובה, והכנסת וועדת החוקה שלה נתנו עדיפות ברורה לחוק חוק שיש לו קשר עם הבחירות הקרובות. ברור אפוא שלפי התקנון חייבת הוועדה לתת עדיפות לחוקים אלה, ולחוקים בכלל על פני ענינים אחרים.

אם אני רואה את רשימת החוקים שלפנינו - החוק שאני מדבר עליו עדיף על כולם. החוקים העומדים לפנינו הם: חוק שירותי הכבאות - שהדיון בו למעשה נסתיים; חוק שירותי סעד ונזופש; חוק הגימלאות לראשי עיריות; תיקון 17 ו-18 לפקודת העיריות; וחוק הרשות החקלאית פ"ת. לחוקים אלה יש אמנם עדיפות-מה, אבל אלה הם חוקים שברובם לא יגזלו זמן רב, בפרט חוק הרשויות החקלאיות. אינני חושב שאף היו"ר חושב שלחוקים הללו יש חשיבות העולה על זו של חוק בחירת ראשי הערים. לא יאונה כל דע למדינה ולדברים אחרים עם יידחה במקצת הדיון בחוק היטלי סעד ונזופש; הוא הדין בתיקונים 17 ו-18. כולנו יודעים שאלה הם חוקים חשובים, אבל אין כל סימן של דחיפות עליהם; זוהי חקיקה רגילה המכניסה תיקונים ושינויים במערכות השלטון המוניציפלי, ואם לא נספיק לדון בה עכשיו - יבוא הדבר לכנסת הרביעית.

לעומת זה החוק שמדובר בו עתה הוא חוק הקשור בבחירות הקרובות, ואם הוא לא יתקבל - פירוש הדבר שבבחירות הקרובות לא יהיה הדבר. הכנסת העבירה את החוק הזה בקריאה ראשונה, תוך ידיעה שמדובר עליו כחוק הקשור בבחירות הקרובות. זכותם של חברים להתנגד, אבל מה שאינם יכולים לעשות הוא לעכב את הקריאה מתוך הסתמכות על חוסר זמן. אם יש רוב בכנסת המקבל את ההצעה שחוק זה קשור בבחירות הקרובות - חייבים חברים לכבד את דעת הרוב בכנסת.

לדעתי צריכה הוועדה לקבל עליה בתקופה הקצרה שנותרה לכנסת השלישית לעבוד בקצב מלא, ולמעלה מזה. יש ועדות בכנסת, כמו ועדת הכספים וועדת החוקה, היושבות שתיים-שלוש ישיבות בשבוע כדי לסיים את הדיון בכל החוקים העומדים לפניהם. אני מציע אפוא שוועדת הפנים תשב הערב ישיבה אחת, ומחר ישיבה שנייה, וביום ה' תשב כל היום.

י. שופמן: ביום ה' נקבעה ישיבה בחיפה.

י. ישעיהו: יש שאלה של עדיפויות, ואפשר לדחות זאת ליום ה' הבא. ואילו הענין שאני מדבר עליו יש בו דחיפות, ואפשר לשבת ביום ה' כל היום, עד הערב, ולהתקדם בעבודה.

בכל אופן, אם יתברר הצורך להוסיף יום אחד למושב הכנסת, והפגרה תתחיל ב-11 באוגוסט במקום ב-6 בו - אפשר לכנס את הכנסת כדי לסיים את העבודה, וזה מותר עוד ימים אחדים לסיים הדיון בענין זה.

אני רוצה לסיים את דברי בפנייה לחברי הוועדה המתנגדים להצעת החוק: הם הביעו את דעתם בעת הקריאה הראשונה בכנסת, ויכולים להביעה גם כאן. אבל אני מבקש מהם לא ללכת בדרך-ההתחתיים של קטילת הענין ע"י הורדתו משולחן הדיונים תוך הסתמכות על פגרת הכנסת הקרובה. כי ראשית, הפגרה איננה חוק, ודבר זה אינו טוב גם ליחסים לגבי סדרי-החיים והנהוג הפרלמנטרי. אם יש דרישה לדיון - צריך לדון. כל אחד יאמר מה שיש לו לומר בדיון זה, ואח"כ יוחלט לפי רוב ופיעוט. אבל לא צריך לנהוג בענין זה מנהג של שורפדו מתחת למים.

ובנוגע לאותם הסעיפים שאינם חוק ושהעדיפות של חוקים על פניהם - בהם אנו יכולים לדון גם בזמן הפגרה. אני מצדי מסכים לסדרת ישיבות בזמן הפגרה, ע"ס לנקות את השולחן מכל הסעיפים הללו שהם הצעות-לסדר-היום.

י. כהן: אני מסתפק בדבריו של ח"כ ישעיהו בענין זה, ומצטרף אליהם.

י. שופמן:

התרשמתי מאד מן הרוח ה"טורפדית" של ח"כ ישע וסן המהירות בה הוא רוצה לפעול. אבל כשאני מסתכל בהצעת החוק - אני רואה עליה את התאריך של 16 בפברואר, ואילו הממשלה - עם כל הדחיפות שבדבר - הביאה את החוק לכנסת רק במחצית יולי. היכן אפוא ה"טורפדו"? הואלתם להביא חוק במחצית יולי, ומשום כך אנו חייבים מיד להירתם לעגלתכם ולמסוך אותה עבורכם? אי-אפשר לדבר בצורה כזאת ולטעון שאנו המעכבים. אתם עיכבתם את החוק הזה במשך חמישה חדשים. למה לא הבאתם אותו לפני חמישה חדשים אלא רק לפני עשרה ימים?

החוק הזה, אפילו מבחינת מחייביו, דורש 10-12 ישיבות כדי לעבד אותו. אילו הייתי מחייב את החוק הזה - לא הייתי יכול להעבירו בצורתו הנוכחית, כיוון שהוא חובר בצורה פזיזה, ללא מחשבה ומתוך סתירות על גבי סתירות. החוק מבחינתו המשפטית איננו חוק אלא קונגלומרציה של סעיפים.

אם רוצים להתייחס ברצינות להצעת החוק - צרי קודם-כל לשמוע את דעתו של שר הפנים, שיש לו בסיון של ארבע שנים בעניינים מוניציפליים. אני רוצה לשמוע גם מה דעתו של חבר השלטון המקומי בעניין זה ומה דעתה של המחלקה המוניציפלית של ההסתדרות. אני רוצה לשמוע את דעתם של ראשי עיריות גדולות, ורק אז נוכל - עם כל החומר של המומחים - לגשת לדיון על החוק. גם אז יהיו 20-30 תיקונים לכל סעיף בו. ב"טורפדו" שלך אתה יכול רק להחריב עיריות, אבל לא לבנותן. אפילו נקבל אפוא את העקרון של בחירה אישית של ראשי עיריות - הרי כל אדם בלתי-משוחד, שהתעמק קצת בחוק, יודע שאין זה חוק. אילו הבאתם אפוא את החוק לפני שלושה חדשים, היינו יושבים ודנים בו בין אם היינו רוצים ובין אם לאו. אבל אי-אפשר לרוץ בעניין זה רק משום שלמישהו היה הרצון להכניס, שלושה שבועות לפני פגרת הכנסת, חוק משונה כזה שצריך לבנות מחדש את כל הסמכויות של השלטון המקומי.

לי נראה שבתנאים בהם הוגש החוק הזה - הסיפור בו לא יתן שום דבר, כי אין אפשרות רוחנית ופזיזית להכין את החוק עתה לקריאה שנייה ושלישית. ואין להשוות את החוק הזה - כפי שעשה לפני חצי שעה ח"כ רוקח בוועדת הכנסת - לענין התוספת של מס-הכנסה לרשויות מקומיות שרק אחר-כך הובא לכנסת. אם נתחיל לטפל בחוק זה, לא נסיים שום עבודה אחרת, וגם את החוק הזה לא נגמור, ולכן אין כל הדבר מעשי. אני משוכנע שעם כל הרצון לעבוד על החוק הזה ולהתחיל בעבודה - לא נספיק לסיים אותו, כי הוא דורש עיון ועבודה מרובים ולא פזיזות של טורפדו.

ד. אונגא:

לעצם התלונה, אני חושב שעוד לא קרה כדבר הז שחבר ועדה הגיש תלונה נגד היו"ר. ביום ו' האחרון פתחתי את העתון, וראיתי שם לפתע באותיות גדולות תלונה, עם מכתב שנשלח ליו"ר, וכו' וכו'. עם כל קרבתנו לבחירות נראה לי שבדבר זה מסוכן ביותר אם נתחיל לטפל בצורה כזאת בעבודת הוועדות של הכנסת ונשתמש בדברים כאלה כחומר לפרסום בעתון. ועלי להניח שמי שכתב את המכתב, הוא שדאג גם לפרסומו, כי אנני מניח שיו"ר הכנסת או יו"ר ועדת הפנים פירסמו זאת.

היו"ר י. ריפתין:

אני לא יכולתי לעשות זאת, כי לא קיבלתי אפילו העתק של הפניה.

ד. אונגא:

אם יש כאן אפוא את מי לגנות - יש לגנות את דרך הפעולה הזאת.

ולעצם התלונה - אני סבור שששה חברים, או שליש מחברי הוועדה, יכולים לדרוש ישיבה דחופה של ועדה; עדיין אין להם זכות לקבוע את היום ואת השעה של הישיבה.

ח. לגדאן:

הכוונה היא לישיבה בעת הפגרה, כשהכנסת אינה יושבת, ולא לישיבה מיוחדת בין שתי ישיבות רגילות של הוועדה.

ד. אונגא:

כוונת הסעיף הזה בתקנון ברורה. עד היום היה מקובל שאם באה דרישה כזאת - היו"ר היה קובע במועד מתאים את שעת הישיבה. ואני יודע מקרים שיושבי-ראש אחרים דחו דברי כאלה פעם ופעמיים ושלוש, ואיש לא הגיש נגדם תלונה. אני מציע אפוא להישמ מפני דברים כאלה, למען העבודה המשותפת בכנסת ובוועדותיה.

ס. אונא:

אשר לדיון - אני רוצה להדגיש את הדברים שעליהם דיבר ח"כ שופמן. בין שנתייחס בחיוב ובין שנתייחס בשלילה לחוק הזה - ברור לנו שזהו ענין שיכניס מהפכה בחיים המוניציפליים. ואם מישהו חושב שאפשר להעביר זאת בדרך-אגב, כמו שאין מעבירים אפילו את החוק הפשוט ביותר שיש בו בעיות כלשהן - הריני חושב שהוא מועל בתפקידו כמחוקק. אנו יודעים כיצד הוכן החוק הזה, ובכך אין סוד; עד כמה נעשה הדבר באקראי ובדרך-אגב ומבלי להתעמק בדברים. ואם אנו רוצים שלא יצאו תקלות חמורות מן החוק הזה - איננו יכולים שלא לשמוע מומחים בשאלה כיצד ישפיעו הדברים השונים. וכבר אמר ח"כ שופמן שאם ביכנס עכשיו לדיון בחוק זה - הרינו מסכנים את כל עבודתנו בשבועות האחרונים ואת כל החוקים האחרים העומדים על סדר-יומנו.

אינני חושב אפוא שהאיום שהושמע כאן יעמוד בפני ביקורת עניינית כלשהי, אם רוצים להתייחס לחקיקה כמו שצריך ולא רק להרויח רווח פוליטי מדומה. לכן אני חושב שעלינו לסיים קודם-כל את הדיון בחוקים האחרים שהתחלנו לספל בהם, ורק אח"כ נתחיל לספל בחוק זה, אם ישאר לנו זמן.

ד. בר-רב-האי:

אלמלא חברים אחרים שהעלו כאן את ענין התלונה, לא הייתי אני מעלה זאת פה. אינני רוצה להגיד שום דבר לתלונה עצמה; אני רוצה רק לומר שיש אצלנו לאקוזה בתקנון: למעשה אין כיום שום אפשרות של השפעה על יו"ר של ועדה כלשהי. אין שום אפשרות של הדחתו או הכנסת שינויים כלשהם. אינני יודע מה תחליט ועדת הכנסת בענין זה, אבל אני חושב שיש פה משהו שאיננו בסדר.

שאלה זו התעוררה לא פעם בכנסת הראשונה בנוגע ליושבת-ראש של אחת הוועדות. עד כה גילו יושבי-הראש טקט והבנה ורצון להבנה לגבי חברים אחרים, ולכן לא נתעוררה השאלה עד כה. אבל היא יכולה להתעורר, ואולי הכנסת הבאה תמצא פתרון לבעיה.

השאלה העומדת לפנינו, עומדת באספקט אחר לגמרי: עלינו להחליט אחת ולתמיד מה תפקידה של ועדה בכנסת. באיזו מידה ועדה בכנסת יכולה לקבוע בעצמה מה עדיף ומה אינו עדיף, ובאיזו מידה היא יכולה שלא למלא את רצונה המוחלט של מליאת הכנסת. כפי שאני רואה את תפקידה של כל ועדה בכנסת: הריהו למלא את רצונה של מליאת הכנסת. היה ברור במקרה זה שהכנסת, בקבלה בקריאה ראשונה את החוק (והיא ראתה לפניו את תכנון) ובהעבירה אותו לוועדה - התכוונה לקבלתו הסופית עוד בכנסת הזאת. וטענתו של ח"כ שופמן מדוע הוכנס הענין רק עכשיו - איננה לענין. אחת מזכויותיה של כל ממשלה היא לבחור לה את הזמן הנכון והרגע המתאים להעברת חוק זה או אחר. הרשות בידי חברי הכנסת שלא לקבל את שיקולה של הממשלה. אבל במקרה זה לא נעשה הדבר, והענין הועבר לוועדה מתוך רצון לסיים את החוק עוד במושב זה.

לא אראה זאת כמפלה אם ייכשל הרוב שהיה במליאה בדיון לגופו של ענין בנושא זה. אבל אינני מקבל את ההתחמקות ממתן האפשרות לרוב זה שהיה שבכנסת להתבטא, ואת ההתחמקת של היו"ר מהכנסת ענין מלבד זה לסדר-היום. במקום לומר שהיה נסיון של דיפורמה והכנסת דחתה זאת - אומרים: היו כל מיני מניפולציות טקטיות ופרוצדורליות, ולא נתנו לכנסת להביע את דעתה. פתרון כזה אינני מקבל. וזה נוסף לאיומים של ח"כ שופמן שהוא רוצה לשמוע את כל הגופים שיכולה להיות להם דעה בנדון. אמנם, זוהי דרך פרלמנטרית, אם כי אינני מקבל אותה. אבל עלינו להיכנס קודם-כל לעצם הדיון. אי-אפשר לטעון שני דברים גם יחד: קודם כל שזה לא דחוף, ואם יוחלט בכל זאת לדון - בראה לכם. כך אי-אפשר להתחמק מדיון. הרי יש החלטת הרוב בקריאה הראשונה שחייבה את העברת החוק. מצד שני מנסים לעשות מניפולציות של חברי ועדת הפנים ואין נותנים להגיע לכלל סיכום. צריך שיהיה לכם אומץ-רוח להיכנס לדיון ולשכנע שאין צורך בתיקון הזה. אבל לא למנוע אפשרות אפילו של הבעת דעה לגופו של ענין.

לכן בראה לי שטוב היה אילו היה יו"ר הוועדה מכבד את רצונם של ששת החברים שחתמו על המכתב, והיינו עושים את הנסיון להתחיל בדיון בחוק זה.

י. בן-אהרון:

מתי הוגש המכתב הזה ליו"ר?
 בשבוע שעבר; ביום ד' חתמתי עליו. עכ"פ, הוא נשלח מיד לאחר שהועבר החוק בקריאה הראשונה. והייתי מציע לכם שלא לעשות מענין זה קאזוס-בלי, אלא לכבוד את רצונו של חלק לא קטן מחברי הוועדה.

ד. הקטין:

מתוך הבירור הזה הוברר שליטר של כל ועדה בכנסת יש אפשרות בלתי-מוגבלת של שלטון אבסולוטי, וברגע שהוא מקבל פניה של מספר חברים - הוא יכול לבצע כל פעולה. עד כה ידעתי שכאשר מגיעים עניינים לבירור על דעת כל חברי הוועדה ויש עומס של סעיפים - מביא היו"ר את העניין לסדר-היום בישיבה הבאה, ומחליטים על דעת הכל מה עדיף על מה. כך היה נהוג עד עכשיו בהרבה ועדות, משום כך אינני מבינה את הטון התוקפני ואת התלונות שכבר נתפרסמו בעתונות אם המכתב נכתב ביום ד' והיום הגענו לכלל דיון בעדיפות - לדעתי זה בסדר גמור, ולא היתה שום אפשרות אחרת לכנס את הוועדה ביום קודם. כי האם אנו חברים בוועדה אחת בלבד? אנו חברים גם בוועדות אחרות ובוועדות-משנה ויש לנו חובות שונות הקשורות בעבודתנו בכנסת, ואין אנו ציבור הפנוי לכל קריאה של יו"ר של כל ועדה בכל עת.

ולעצם העניין: שורה של חברים קמו להגן על סדרי העבודה בממשלה. אינני רוצה לבקר את הממשלה. אך נוסף לזכותה להגיש חוק בכל עת, צריך שיהיה גם הגיון בהגשת החוקים. ולרוב שהכניס את ההצעה הזאת עתה צריך היה להיות ברור שהחוק לא יעבור עוד בכנסת השלישית. איש לא יכול היה להניח שעוד בכנסת הזאת נצליח להעביר חוק כל-כך מסובך. הדבר איננו יכול להיעשות בן-לילה, בשתיים-שלוש ישיבות. ואם מישהו חושב שאפשר אצל מחילה לפקפק בכנות הדברים.

אשר לשאלת העדיפויות: - יש מרחק רב בין דיבור של אנשים ובין מעשיהם אח"כ. כולנו שמענו בכנסת את הנאומים הנלהבים לגבי חוק היטלי סעד. נאמר שבלעדי החוק הזה לא יוכל האוצר לפתור שום בעיה סוציאלית ואנו נמצאים במצב קשה מאד. ואילו אותם חברים שדיברו אז כך - עתה ואומרים: עניין זה איננו דחוף ואפשר להשאירו לכנסת הבאה. זוהי שאלה של לחם, ומוטב היה ללמוד משהו מן המאורעות שנתרחשו לאחרונה בוואדי-סאלי ובמקומות אחרים. עתה מבקרים במקומות אלה בן-גוריון ודיין ואחרים, ומתנו ועוד יתנשקו עם אנשים שונים. אבל משהו ממשי אין עושים. ועתה באים למנוח מהם גם את המעט שאפשר לתת.

דעתי היא אפוא שהדבר הזה הוא ראשון במעלה, ועלינו לסיים קודם-כל את חוק היטלי סעד ונופש.

ד. בר-רב-האי:

הוא באמת פותר הרבה בעיות סוציאליות!

ד. הקטין:

אם אינו פותר - מדוע הבאתם בכלל את החוק, ולמה להטיל עוד מס על אוכל? הרי ח"כ בר-רב-דיבר בשעתו יחד אתי באותו טון על החוק ההוא בשעה שהוצא בקריאה ראשונה.

לפנינו התיקונים 17 ו-18 לפקודת העיריות. אפשר להכניס לחוקים אלה את התיקונים המידיים הדרושים בסדרי החיים המוניציפליים. אי-אפשר להטיל על ועדה שלמה, העוסקת בעניינים חיוניים לדי כל הכנסת, לדון בחוק חדש שיסיר הצידה את כל החוקים האחרים, רק בגלל פני של ששה חברים, שאינם רוב ואשר חושבים שצריך להעביר את העניין בחפזון. ח"כ ספיר בעצמו אמר בכנסת שעם היותו מחייב את החוק המוצע - אי אפשר לקבלו כך אלא צריך להתעמק בו ולהכניס בו את כל התיקונים הדרושים.

אינני ידעת גם אם חברי הכנסת יכולים וצריכים לשבת בזמן פגרת הכנסת. האם תעסיקו אותנו במשך כל הפגרה בישיבות על חוקי ומה יהיה אח"כ? האם תביאו את החוק הזה לקריאה שניה ושלישית לכנסת הרביעית אני חושבת אפוא שאין הגיון אפילו באותו סיכוי שדיבר עליו ח"כ שופמן. אי מסכימה לבטל את הזמן על עניינים בטלים. זמני יקר לי, ואני מציעה לדון בחוקים לפי סדר עדיפויות שעליו החלטנו כבר פעמים רבות.

היה בשעתו דיון בכנסת על עניין עמישב, והקיו רעדו ממש. העניין הועבר לוועדת הפנים ולוועדת העבודה, ואנו חייבים להניח מסקנות על שולחן הכנסת. מתי נעשה זאת? כל הנסיון להעביר הצעת חוק זו ע' אותן סיעות בוועדת הפנים הוא עניין של הפגנה בלבד, ללא כל הגיון. אני מציעה אפוא לדון בעניינים שעל סדר-יומנו לפי הסדר שקבענו בישיבה קודמת.

ע. איכילוב:

קודם-כל אני רוצה לקבוע שדעתי היא כי היו"ר שלנו עשה משהו רציני בכך שלא כלל את הצעת חוק הבחירה הישירה של ראשי עיריות בסדר-היום. למקרה זה אין שום הסבר מתקבל על הדעת. בוועדת החוקה יש נוהג לפיו כוללים בכל ההזמנות לכל ישיבה את כל החוקים העומדים על סדר-היום. אפילו חוק הירושה שעבר בקריאה ראשונה לפני שבתיים-וחצי כלול בסדר-היום של כל ישיבה. לדעתי יכול היו"ר להעמיד

ע. איכילוב:

בראש, לפי שיקולו, את הסעיפים שלדעתו צריך לדון בהם בראשונה. אבל כל החוקים האחרים צריכים לעמוד על סדר-היום, כדי לתת אפשרות לחברי ועדה לדרוש בישיבה הקדמת סעיפים אחרים. בוועדת החוקה מתקיים פעמים אחדות בשנה דיון איזה מן הסעיפים והקדים, והדברים נעשים כמעט ללא חילוקי-דעות. לא היה אפוא כל מקום לכתיבת מכתמים ולפרסום בעתונים, והדבר יכול היה להיות מלכתחילה כלול בסדר-היום.

ולח"כ בר-רב-האי אני רוצה להגיד: אנו בכל זאת חברי כנסת. טענה רצינית היא מדוע לא הועבר ע"י הממשלה במשך כל הזמן חוק הכלול בסדר-היום מחדש ינואר. זוהי ההכבדה העיקרית, אם כי איננו מתנגדים לעקרון שבחוק.

אל נהפוך את הוועדה הזאת לוועדת הכנסת. הבעיה של סמכויות ופרוצידורה - ועדת הכנסת תדון בה אם היא בסמכותה, כפי שכבר התחילה לעשות. ולגופו של ענין - אנו נעשה הכל ע"מ שהחוק הזה יעבור. אבל כבר אמר ח"כ ספיר בכנסת: לא במסגרת דברים החורגים מן המכסימום הנהוג בפרלמנט. לא בשלול זכויות של חברי כנסת ושל חברי ועדה אם יבואו בהצעות צודקות.

אשר לחוקים האחרים שעל סדר-היום: - צדק ח"כ ישעיהו שאמר כי בענין הרשות החקלאית פ"ת כבר היה דיון בוועדה, ודחיפותו הוכרה גם ע"י הוועדה וצריך לסיים אותו. אשר לתיקונים 17, 18 ו-19 לפקודת העיריות - אם כי יש שם כמה סעיפים שאני מקבל וכמה אחרים שאני מתנגד להם בכל תוקף - הרי אם יביא משרד הפנים בנפרד אותם סעיפים שאנו מכסימים להם - נוכל לקבלם ללא דיון. אבל אם תשאלו אותי מה דחוף יותר - האם יש שאלה שחוק הבחירות דחוף יותר? אין כל השוואה בדחיפות.

אשר לחוק הגימלאות לראשי עיריות - שמעתי שהענין כבר מסודר ונסתיים בוועדת המשנה, ולא יגזול עוד זמן רב.

עכשיו אני מגיע לשאלת מספר הישיבות של הוועדה. יש הבדל בין ישיבה אחת לשבוע ובין הדרישה לשבת כל יום מהבוקר עד הערב. שתי הדרישות הן קיצוניות מדי. אם יוחלט לבטל עבודתן של ועדות אחרות כיוון שבלאי הכי לא יוכלו לסיים את החוקים שהן דנות בהן - אתמון בכך בפה מלא. אבל כל עוד אין מבטלים ישיבות של ועדות אחרות - יכולה ועדת הפנים לשבת שתיים-שלוש ישיבות בשבוע, אבל לא כל יום וכל היום. נסיים אפוא את ענין פ"ת ואח"כ אפשר לעבור לחוק הבחירות של ראשי עיר.

ד. הקטין: על ענין פ"ת אינך מוכן לוותר.

ע. איכילוב: נכון. אפשר לסיים בישיבה אחת את חוק הרשות החקלאית פ"ת ועוד דברים אחרים שלא יגזלו זמן רב - ואח"כ לעבור לחוק הבחירה האישי, נשב שלוש ישיבות בשבוע ונעשה כל מאמץ כדי שהוא יעבור.

הי"ר י. ריפתין: רציתי להעיר רק הערת-ביניים בקשר לרעיון שאפשר לסיים ענין כלשהו תוך 10-15 דקות. גם הדיון החשוב הזה שאנו מקיימים כרגע נעשה על חשבון דיון בסעיף אחר.

מ. סנה: קודם-כל אני חושב שוועדת הפנים צריכה לקבוע עמדה בענין זה שבהפך נושא לדיון בוועדת הכנסת ובעתונות לגבי יו"ר הוועדה, היות דאין זה ענין אישי של ח"כ ריפתין או של סיעתו. הוא הותקף כיו"ר הוועדה הזאת - והוועדה צריכה לדעת לקבוע עמדה אם היא מאשרת את הפרוצידורה שנקט בה הי"ר או לא. ולדעתי נהג הי"ר בסדר כלפי הוועדה וכלפי התקנון. אמנם, התקנון מאפשר לחברי ועדה לדרוש ישיבה, אבל אין הם קובעים מה גורל הפניה. ואם הי"ר איננו רוצה להכריע בענין הפניה הזאת לבדו - כי זאת המשמעות היחידה - ואומר: אשאל את פי הוועדה, ומריץ לבן מיד תוספת לסדר-היום: "פניית כמה מחברי הוועדה בדבר הקדמת הדיון", והסעיף הועמד ראשון בישיבה זו של הוועדה - הרי נכון אמנם שכיו"ר הוועדה הוא רשאי לכנס ישיבה דחופה תוך 24 שעות. אבל זוהי רשותו של הי"ר ולא חובה. וכשהי"ר סבור אחרת - הוא רשאי לומר: לא אכנס את הוועדה. אבל הוא לא נהג כך, אלא אמר: אשאל את הוועדה. כי התביעה הזאת איננה תביעה בחלל-ריק, והיא מתנגשת בסעיפים אחרים של סדר-היום. לא ייתכן שלכל סעיף וסעיף יש זכות-קדימה בסדר-היום, ומוכרחים לקבוע מה קודם. מה גם שהסעיף הנדון אם יוקדם יתנגש בנקשות גם של שר הפנים וגם של שר החקלאות

מ. סנה:

לגבי עדיפות של סעיפים אחרים. אם היו'ר אמר אפוא במקרה זה: לא אשתמש ברשותי להכרעה אלא אעביר את ההכרעה לוועדה - הרי שנהג על הצד הטוב ביותר ולא היה שום דופי בהתנהגותו. כך צריכה, לדעתי, הוועדה לסכם, וצריכה להודיע על כך לוועדת הכנסת שתדע שוועדת הפנים חושבת כי היו'ר פעל היטב, ועל דעתו

ח"כ ישעיהו טען שכאילו יש יזמה מצד היו'ר וחברי ועדה מסויימת ל"טרפד" או לשתק את החוק הזה. אילו היתה מגמה כזאת - כל הרוגז היה מוצדק. אבל אין הדבר כך. הענין הזה הוא ענין בלתי-שכיח, מהדגה בחינות. באים פה לשנות דבר קונסטטוטיוני; בשטח השלטון המקומי מהווה ההצעה הזאת מהפכה. כי הדבר אינו נוגע לבחירת ראש העיר בלבד, אלא הוא מצמצם את סמכויותיה של מועצת העיר, למשל בענייני תקציב. דבר כזה מכניסים ערב בחירות, בשבוע האחרון של המושב האחרון של הכנסת? האם זהו דבר בריא מבחינו ממלכתית?

אומרים: הממשלה הגישה את החוק באיחור. ראשית את המלה "ממשלה" אני שם בסימן-שאלה. החוק לא הונח על-ידי השר הממונה על שטח זה, אלא ע"י שר אחר, ונתמך לא ע"י הקואליציה הממשלתית הנוכחית, מסלול המעבר. זהו אפוא שידוד-מערכות פדלמנטרי, וטירוף-קלפים. זהו רוב אחר, ורוב לא אחיד. יש הבדל בגישה של מפא"י ושל הציונים-הכלליים לענין זה.

בניח שיש דעה אחידה של כולם, לנהוג בחוק זה כשורה, כהלכה, לא לפנים משורת הדין. האם אתה, ח"כ ישעיהו, סבור שבנוהג רגיל ותקין היינו מסיימים את החוק הזה? - לא. אתה בעצמך אומר: צריך לנהוג לפנים משורת הדין. על כך אתה צריך אפוא לבקש טובה אצל מתנגדי החוק, שיואיי לנהוג לפנים משורת הדין. אתה רשאי להתקומם נגד עיכובים מלאכותיים; זה נכון אבל לדרוש מאמץ מיוחד? חודש עבודה של הכנסת הוא למעשה בן 13 ימי עבודה, כי נבחר צריך לבוא במגע גם עם הציבור שלו. בוועדת העבודה יש אפוא פניה לנהוג לפנים משורת הדין לגבי חוק הביטוח של משפחות מרוכות ילדים. היו'ר פנה לסייעות שיש להן הסתייגויות רבות, וביקש לוותר על הסתייגויות כדי לאפשר להעביר את מינימום-הטוב. זאת אני מבין. כי אם אעמוד לפני ברירה: או לא כלום או הכל - אני מעדיף מעט טוב מלא-כלום. זה נקרא לפנים משורת הדין, כיוון שזה מוסכם על דעת הכל. אבל בדבר שאנו יודעים כי הממשלה, הקואליציה, הכנסת, הוועדה ומציעי החוק כולם חלוקים בו - האם אתה רוצה שבדבר כזה ייעשה משהו לפני משורת הדין? אני מודיע שלא אתרום דקה אחת לעיכוב. אבל אינני מוכן לתרום דקה אחת ולהקריב את נפשי כדי שישפיקו לעשוו זאת. בנהוג אפוא כרגיל, וכשולל מוחלט של החוק המוצע אני מציע שלא נפלה אותו לרעה ולא נעכבו באופן מלאכותי. אבל אינני מסכים לשום מאמץ-יתר.

אם מחייבי החוק הזה יהיו רוב בכנסת הרביעית - אפשר יהיה להעביר חוק זה אז, ולא לחכות עד לגמר תקופת כהונתן של המועצות שיבחרו בנובמבר, אלא לזרז את בחירת ראשי העיריות במועד מיוחד. אם אתם רוצים שבינתיים לא ייבחרו מועצות חדשות לפי הבחירות הקיימות - אתם יכולים להעביר את חוק ההפרדה בכנסת הזאת. אם אין לכם רוב בכנסת הזאת לענין זה - אני חושב שצודק הדבר שבענין כזה שבו הדעות כל-כך חלוקות, יימנע הדבר להכרעת הנוחר. בדרך זו אני מציע אפוא ללכת: יכריעו הנוחרים. מי שכל-כך מתלהב לתיקון הזה - יתמוך בדבר, ואל תכפו הר כגיגית דבר שלא כולם מעוניינים בו.

אני מציע אפוא באמת במקום התבצחות בענין הפרוצידורה - שיהיה הסכם כללי, הדדי והוגן: לא לעשות שום עיכובים מלאכותיים, אבל גם לא לעשות מלאכת-בזק שתהיה מלאכה פזיזה, קלוקלת, דבר שיעורר המון בעיות.

ח. צדוק: קודם-כל, לגבי הפירוש של ח"כ סנה לתקנון הכנסת בנוגע לנהוג שנהג בו היו'ר: - בתקנה 34 באמר: יו'ר הוועדה יזמן את חברי הוועדה לשיבות רגילות, בזמנים שייקבעו ע"י הוועדה. ישיבות דחופות של ועדה תזומנה ע"י היו'ר לפי יזמתו, או לפי דרישת שליש מחברי הוועדה, או לפי דרישת הממשלה. אינני מבין כיצד יכול מישו לפעול שזוהי רשותו של היו'ר לזמן את הוועדה ולא חובתו, לפי דרישת שליש החברים או לפי דרישת הממשלה. ואילו ח"כ סנה טען שיש רשות בידי היו'ר לכנס או שלא לכנס. אני טוען שהתקנה הזאת במפורש מטילה עליו חובה.

ח. צדוק:

ולעצם העניין: הנימוקים השונים שהושמעו כאן ע"י ח"כ שופמן ואחרים הם נימוקים שכולם הושמעו בקריאה הראשונה בכנסת. שהחוק בא באיחור ואפשר היה לדון בו קודם - כבר שמענו. גם אני חושב שמוטב היה אילו דנו בו קודם. שיש חוקים אחרים בוועדה - גם זאת שמענו. כל הנימוקים הללו נשמעו, והדיון נסתיים בהעברת החוק לוועדה, תוך ידיעה ברורה מהו לוח הזמנים, ושאלנו עומדים לפני פגרה וכו'. אני חושב שהשאלה העומדת לפנינו היא: האם יכול מיעוט בכנסת, שהוא במקרה רוב בוועדה מסוימת, ושעמו נמנה במקרה היור של הוועדה - לסכל את רצונה של הכנסת כפי שבא לידי ביטוי בהחלטה מפורשת זו. זאת השאלה, וכל הדברים הפרוצידורליים הקטנים הם מסביב לזה.

י. שופמן:

אולי העבירה הכנסת את החוק בזמן מאוחר כל-כך אף זה מתוך ידיעה סורה מראש שהדיון לא יסתיים בוועדה?

ח. צדוק:

אם נראה את העניין לאמיתו - הוא איננו עניין רגיל של עדיפויות. אני מסכים עם ח"כ סנה שאת החוק הזה מלוות נסיבות החורגות מן הרגיל. ואם יש שאלה מה עדיף, חוק לתיקון פקודת העיריות או 17 או 18 - תשב הוועדה והיא תחליט. פה יש צידוק מקרי, כיוון שרוב מקרי בכנסת הוא מיעוט בוועדה, ועם המיעוט המקרי הזה נמנה היור. זוהי שאלה חסורה מאד, ואני חושב שהיור והחברים נוטלים על עצמם אחריות כבדה מאד אם הם מוכנים - כפי שהתבלט מתוך דבריהם היום - לנצל את מעמדם המקרי בוועדה ולסכל רצון מפורש של רוב הכנסת.

אני רואה את הוועדה ככלי-שרת של הכנסת. הוועדה אינה מוסד מקביל למליאת הכנסת, אשר יכולה ללכת בדרך נפרדת. חובה על הוועדה ועל היור שלה לעשות את רצון הכנסת, ורצון הכנסת הוא שהחוק הזה יהיה בדון כאן ויועבר בתקופת הזמן שנשארה. ואני מזהיר מפני אפשרות של ביצול העובדה שהמיעוט בכנסת הוא רוב בוועדה.

י. בן-אהרון:

עד לדבריו של ח"כ צדוק הייתי במצב-רוח מתון מאד, וחשבתי שהוועדה כולה יכולה להסתפק בארגומנטציה של ח"כ סנה. אבל ח"כ צדוק הרשה לעצמו סופיזם הגובל בצנינות: החשבון של אנחנה בין רוב לרוב ובין ענין לענין, מהו מקרי ומה איננו מקרי. יור של ועדה איננו מקרי, ואיננו יודע על חוק-ברזל של רוב ומיעוט בשום דימוקרטיה.

באילו דברים דנה ועדת הפנים בכלל? האם היא דנה בדברים שהועברו אליה לא ברוב? כל ועדה דנה בהחלטות שהכנסת מעבירה אליה. כל ענין שהועמד על-היום - הועבר על-ידי רוב בכנסת, וכל ענין שנדון בוועדה - יזכר ע"י רוב.

אם רוב מסויים רוצה להעביר דיפורמה כלשהי, נוהגים לעשות זאת בפתחתה של כנסת. במדינות העולם מקובל שבראשית המושב של הפרלמנט מכריזה הממשלה על תכנית החקיקה הכללית שלה, בייחוד על תכנית הדיפורמות. מי זה שמע שדיפורמה מכניסים שבועיים לפני סיום הכנסת?

לכן נדמה לי שההשתערויות הזאת חבלה קשה את הפרסטיג'ה של הכנסת, ולא של יור הוועדה ולא של המפלגות, והבתה קשה גם את הענין הנדון. כי אני שואל את ח"כ שעהו וצדוק: האמנם אפשר חוק כזה, כששלוש המפלגות המציעות אותו מחולקות בנו בענינים עקרוניים מאד - בשאלה כיצד ייבחר ראש העיר - אם כי יש להם הסכמה עקרונית לגבי בחירת ראש העיר - להעביר תוך שבועיים-שלושה, אפילו בעבוד ימים ולילות? כי הרי הכנסת הזאת גונתה לא פעם ע"י ביהמ"ש העליון על החפזון שלה בחקיקה, ולאנו דוקא על פיגור. קרו אצלנו מקרים ששלושה חדשים אחרי קבלת חוק כבר עסקנו בתיקונים לו, עפ"י יזמת הממשלה. החפזון והדחיסה הללו של ענינים ממדרגה ראשונה הם מנוגדים לכל הגיון. האם לא היה ברור לכם מלכתחילה שהענין הזה הוא חסר תוחלת? שנה וחצי דנו בחוק הקרטלים, וזמן דומה בחוק המים - ענינים מוציאליים וחיוניים למדינה. עובדה היא שאתם הייתם גורם לדיון אטי ולעתים מעכב, ולא תמיד בכוונה שהורה, ואני בטוח שכל אחד מכם יודע שנתתם פה יד להפגנה מפלגתית צרת-עין ונחפזת. והענין ההוא הוא רק חוליה בשרשרת. זה שנה תמימה שרוחכם הנחפזת דוחפת אתכם לעשות דברים בגד הדימוקרטיה ונגד יחסי חברים והאינטרס של המדינה - וזאת אחת הדוגמאות.

ישיבה תרפ"ח - 28.7.50

י. בן-אהרון

לא יעלה על הדעת שניתן יד למעשה כלשהו של התחמקות וטכטיסים לא טהורים. אין לנו כל ענין וכל צורך בזה. אנו רוצים בנוהל המקובל, ולא בנוהל-בזק. בינתיים כבר הפסדנו חצי יום ביזמתכם זו.

אני חושב אפוא שחובתה של הוועדה לנהוג בקפדנות בסדר-העבודה שלה, והיא חייבת להוריד מעל שולחנה את כל הגניבים שלא באו ראשונים. "אחרון נכנס - ראשון יוצא". אני יודע שחברי שר הפנים עומד פה תקוע בדברים שהוא סבור כי הם חיוניים מאד. ועד שיבואו הדפורטות הגדולות בחיי השלטון המקומי - עומדת קודם-כל השאלה של לחם-חוקם היום-יומי, וברור שענין זה של בחירת ראשי הערים לא יסתיים בכנסת הזאת.

משם כך אני מצטרף להצעה אשר דוחה את ההתקפה חסרת התקדים על היו"ר. הוועדה צריכה לרשום את הענין הזה בסדר-יומה בסדר המקובל, ולסיים את העבודה בהתאם לפדיפויות שהכנסת הטילה עליה.

י. כהן:

כל הויכוח הזה מתעורר לאור העובדה שאנו עובדים בצל המערכת של הפגרה. וכיוון שכך - השאלה המתעוררת בכל זאת היא: מה העדיפות בדיונינו? ואם להסיר את כל מחלצות הפורמליסטיקה - אני מציע כך לראות את השאלה: מה עדיף בעבודתנו?

אינני מקבל את חוק-הלשכה שהכניס פה ח"כ בן-אהרון: ראשון נכנס - מטפלים בו ראשון. זה טוב לימים רגילים, וטוב עשה היו"ר שכך נהג במשך כל הזמן. אבל עובדה היא שאנו עומדים לפני סיומה של הכנסת הזאת, והשאלה היא בכל זאת מה עדיף יותר ומה פחות.

לפי הרשימה שהביא לפנינו יו"ר הוועדה, יש לנו חומר לדון בו במשך חדשים רבים. יש כל מיני צווים, חוקים ובעיות. יש דיון על עמישב. עם כל החשיבות והערך שבדיון הזה ובבעיה הקיימת - אינני בטוח שעדיפות ראשונה במעלה נודעת לדברים שקרו בעבר. יש בעיות שכמעט גמרנו לטפל בהן: חוק שירותי הכבאות שהגענו בו לפתרון כלשהו; בעיית פ"ת - שלגביה עומדת עכשיו רק השאלה איזו משתי גירסאות לקבל; ויש דברים כמו התיקונים 17 ו-18, שעיקרם הוא לתקן בחוק הרשויות המקומיות. לעומת זאת מונח עתה לפנינו חוק הבא לשנות באופן מהפכני את סדרי השלטון המקומי. ייתכן שצודקים אלה הטוענים שדבר כזה לא צריך להכניס בדגם האחרון, וטוב היה אילו דנו בזאת לפני חצי שנה. אבל עובדה היא שהרוב בכנסת הביע גם במאוחר את רצונו שהשינוי הזה יבוצע עכשיו, והעביר את הענין לטיפולה של ועדת הפנים.

אינני יודע למה קפץ רוגזו של ח"כ בן-אהרון על ח"כ צדוק. ח"כ צדוק אמר שהבעיה היא זו שהרוב בכנסת הוא רוב שתמך בשינוי הזה. הרוב בוועדה מתנגד לכך. אבל במידה שאנו מקבלים את הטענה שוועדות הכנסת הן רק אמנציה של הכנסת - לא יהיה זה הוגן אם הרוב בוועדה זו לא יעשה מאמץ כדי לבצע את החלטת הכנסת.

ח"כ בן-אהרון טען שהמפלגות אשר העבירו את החוק בכנסת בקריאה ראשונה עשו הפגנה פוליטית. אינני מקבל טענה זו. אילו רצו להסתפק בהפגנה פוליטית - הם השיגו אותה; הם העבירו את החוק בקריאה ראשונה. אך שלוש המפלגות הללו פנו ליו"ר הוועדה ולוועדה לא באופן הפגנתי, אלא רצו שהחוק יועבר עוד בכנסת השלישית.

החוק הזה אפוא, בהיותו מהפכני וקשור בבחירות הקרובות - דורש עדיפות בסדר-עבודתנו. אני חושב שהיה חשוב לשמוע את דעתה של הממשלה בענין זה, כפי שנהוג גם במקרים אחרים.

ובסיום אני רוצה לפנות לחברי הוועדה: נברר באופן יותר יסודי את החוק הזה, כדי שהוא יועבר עוד בכנסת השלישית.

ח. לנדאו:

השאלה הזאת כבר נדונה, והיא קשורה בהתנהגותו של היו"ר, ולכן אני רוצה לומר שיש לנו נסיון בענין פניית מספר חברי כנסת. היה מקרה של חברי כנסת שפנו בבקשה לכנס ישיבה דחופה של אחת הוועדות. ואנו יודעים מתוך הנסיון שהמדובר בבקשה לכיניס כזה איננו בתקופת כהונתה וישיבתה הרגילה של הכנסת, אלא לזמן הפגרה.

י. ישעיהו:

לא. לגבי הפגנה יו"ר הכנסת הוא המכנס את הישיבות, ולא יו"ר הוועדה.

ח. לנדאן: לא. גם יו"ר הוועדה יכול לכנסה סעיף זה מכוון למקרים בהם יו"ר הוועדה, מסיבות שרירותיות, אינו רוצה לכנס ישיבה משום-מה בזמנים רגילים. אז רשאי מספר חברים לדרוש כינוס ישיבה.

בוועדת החוץ והבטחון קרה לא פעם שחברים פנו, בהתאם לתקנון, וביקשו לכנס ישיבה, ולא בענין חוק שכוונתו פוליטית-הפגנתית אלא בקשר להתפתחויות פוליטיות חמורות ביותר. ושם, אם תובעים ישיבה - אנו מחכים לא פעם עשרה ימים עד שמכנסים ישיבה; היו"ר קובע ישיבה 10 ימים לאחר הפניה, ומעולם לא רצנו לוועדת הכנסת להתלונן על היו"ר. ואין להשוות את הדוגמה הזאת עם מה שנעשה כאן. כי לפני שבוע היתה ישיבה רגילה של ועדת הפנים, וכל אחד יודע שהשבוע תהיה גם כן ישיבה. ומה הבערה? אין זאת אלא שדצי"תם בהפגנה כלפי חוץ. אתם זכאים לעשות הפגנה כזאת, אבל השאלה היא אם הפגנה כזאת אינה פוגעת בטעם הטוב האלמנטרי, המחייב את כולם.

באמר כאן, ובצדק, שהוועדה ממלאת את רצון הכנסת. אני מציע לקבל את הקביעה הזאת כקו-סנחה בדינונינו: למלא את רצון הכנסת. אבל מה שעומד על סדר-יום של הוועדה אינו עומד עפ"י יזמתה היא, אם כי היא רשאית גם לעשות זאת. אלא כל הדברים הועברו לוועדה ע"י הכנסת. האם יש רצונות שונים של הכנסת, ח"כ צדוק? אתם בממשלה, אתם קבעתם גם את הדברים הללו עפ"י שיקולים שלכם. למה קבעתם אפוא את הסדר הזה? והרי אתם קבעתם זאת, לא אנו. ועשיתם זאת כשכבר ידעתם מה תספיק הוועדה לעשות ומה לא תספיק. הביטו אפוא ברשימת הדברים העומדים על סדר-היום, והשוו אותם, או עמדו בענין זה לדין ציבורי. חוק הכבאות, למשל; - יש שריפות בארץ, או אין? הממשלה באה לוועדה זו בטענות כיצד משהים חוק זה זמן כל-כך ממושך, דבר שגורם בכל שנה לנזקים חמורים. או, למשל, ענין ואדי-סאליב. אני חושב שזהו ענין גדול וחשוב למדינה. אליבא דכולכם הוא חשוב קצת יותר מאשר השאלה איך ייבחר ראש עיר במדינה הזאת. וגם ענין זה אינו חשוב בעיניכם? על ענין עמישב כבר אמר פה ח"כ כהן: זהו ענין מכובד, אבל הדבר כבר קרה. עוד לא נגמר, ח"כ כהן. אם הוועדה שהענין נמסר לטיפולה לא תספיק בו - תיווצר פה עובדה, ומבחינת טוהר-מידות ואוירה במדינה יש לענין זה חשיבות רבה יותר מאשר לשאלה איך ייבחר ראש עיר במדינה.

אחד הענינים החמורים ביותר בארץ הוא ענין תאונות הדרכים, שהועבר לוועדה זו לסיכום. אולי לא תוכל הוועדה לעשות הרבה. אבל חובתה לעשות מה שהיא יכולה. האם גם זה פחות חשוב? כל הדברים הללו עומדים בניגוד לדבר שאתם באים כאילו לדבר עתה בשמו: אחריות ממלכתית.

אתם מציעים היום דיון על-רגל-אחת בדבר שאליבא דכולם הוא ענין של שינוי יסודי. כי עדיין איננו בטוח למה הכוונה. יש לי הרגשה למה כוונתכם בחוק הזה. לדידי, אם לנתח את עמדתכם בקשר למהירות קבלתו של חוק זה - אם כוונתכם היתה לגופו של דבר, למען תקן קנוניות בעיריות, איננו חושב שהייתם מציעים דיון כפי שהצבכם מציעים. הרושם הוא שאין כוונתכם לשם-שמים, לתיקון המצב. בישיבה אחת, ועוד אחת, ואולי אפילו עוד אחת, אתם מציעים תיקון של דבר יסודי כזה? או שמא כוונתכם אחרת, כפי שאני סבור: כוונה הפגנתית כלפי חוץ, ללא התעמקות וללא מתן פתרון לבעיה גופה. ואם זאת הכוונה - למה לתת יד לפזיזות הזאת לשם הפגנה פוליטית?

תיקון 18 של פקודת העיריות הוא הכרחי, אם תקבלו את החוק כפי שאתם מציעים. אם יינתנו סמכויות לראש העיר בצורה שאתם מציעים - הכרחי הסעיף 18, כי אחרת יהיה ג'ונגל במלוא מובן הסלה בעיריות. תבטיחו אפוא קודם-כל סדר כלשהו בניגוד עניני העיריה.

כדאי לכם, רבותי, להתרגל להיות מיעוט ולהתנהג כפי שמיעוט צריך להתנהג. להרכב הוועדה הזה הסכמתם כיוון שלא חשבתם שהיא תצטרך אי-פעם לדון בדבר בעל חשיבות. התרגלו אפוא פעם אחת לקבל החלטת רוב נגדכם, כי לטובת המדינה הוא.

לא נעשה פה פיליכטריים. אני יודע שנתחיל לדון בחוק הזה, ואז נגיע למסקנה לגבי מה שאתם מציעים לעשות ולא יזה מצב אתם מציעים להביא ועדה של הכנסת. ושיקולם של הציונים הכלליים - כלל אינו דומה בתחילת דיון לסופו של דבר.

ה. לנדאו:

אינני סבור אפוא שהרוב הזה שישנו עכשיו בוועדה יתן יד לקטילת העניין הזה מראש. דרושה הגינות כלפי מיעוט - ואנו יודעים זאת. אני מציע אפוא שהשאלה תועלה קודם-כל כסעיף על סדר-היום, וזה קיים. עלינו לסיים דברים אחרים, ונעשה גם זאת. בנוא הזמן נתחיל לדון בחוק זה, ותווכחו בעצמכם.

הי"ד י. ריפתי:

לפני שאומר אני כמה מלים - אני רוצה לקרוא לפניכם מכתב של שר הפנים מה-26 ביולי, אל יו"ר ועדת הפנים: "קיבלתי את ההזמנה השניה לישיבת ועדת הפנים של הכנסת זהו השבוע שלפני האחרון בעבודת הכנסת, ואעפ"כ לא הוטם לישיבה נוספת, למרות כל תביעותי בעבר..."

כשקיבלתי ביום ד' האחרון, למחרת החלטתה של הכנסת, את מכתבם של כמה מחברי הוועדה בו ביקשו להקדים את הדיון בשאלה זו - לא היה מצוייין במכתב הסעיף בתקנון שעלינו הם מסתמכים, וגם בשיחות הפרטיות שהיו לי עם כל אחד מהם לא אמר לי איש מהם שיש סעיף כזה שעד עכשיו הובתו אותו אני כסעיף שמסתמכים בו בזמן הפגרה. לא כיסנתי את הישיבה הזאת עד היום, בגלל שתי סיבות:

(1) לא יכולתי. גם לי יש איזה סדר-יום, וכל אחד מאתנו עמוס בכמה דברים בעלי אחריות - ולא יכולתי. לא יכולתי, למשל לבטל פגישה ביום ו', פגישה חשובה מאד שקיימתי לפי החלטת הוועדה הזאת על שר המשטרה ועם יו"ר ועדת החקירה הממשלתית העוסקת במהומות בחיפה, לשם תיאום הפעולות.

(2) לא רציתי לקבוע על דעת עצמי שיש לשאלה עדיפות על חוקים אחרים. ראיתי בעצם קביעת הישיבה שלא ביום ג' מעין הפגנה ציבורית כאילו כבר הוכרע לשאלה זו עדיפות ציבורית, וחשבת לנכון להעמיד עניין זה כסעיף ראשון בסדר היום בישיבה הרגילה של הוועדה.

לדברי ח"כ איכילוב - יש שתי צורות של הזמנה לישיבה. יש צורה אחת, שאני חסיד שלה ואני נוהג לפיה בוועדת הפנים: לאליין בהזמנה רק אותם הסעיפים שיבואו לדיון בישיבה. יש שניצלחים לחברי הוועדה את כל העניינים העומדים בסדר-יומה של הוועדה. עד כה לא טען איש בוועדה נגד הצוהג הזה שאני נוהג בו כל הזמן, כיוון שהדבר מאפשר לחברים להתכונן לסעיפים ממשליים. אין אני מערער על העובדה שסעיף כלשהו שהוצגת העביירה לוועדה יהיה כלול בסדר-היום. אבל עד עכשיו הייתי נוהג בהסכמו הוועדה - להודיע על סדר-היום הריאלי, או הריאלי-המשוער.

בוועדת הפנים מתנהלים הדברים ללא כל משוא-פנים לגבי הסדר, וכל דיבור אחד הוא אינסטינוואציה ומוציא שם דע לכנסת. יהיו הדעות אשר יהיו - אני חושב שכולנו מעוניינים שבציבור תהיה הפהכה לאותו הסדר הטוב בכנסת ובוועדת הפנים. ועדיין אני מחכה לכך שאותו חברי הוועדה שנתנו יד לפרטופים בעתונות - יעשו משהו למען תיקון הרושם הזה בציבור. ולא משם שהדבר דרוש לי אישית, אלא משום שזה דרוש להם, כיוון שעדיין אנו אנשי ציבור ונמשיך לעבוד יחד, וכדי שידעו אנשים שלא נכון כי יש בוועדת הפנים מניפולציות. כי האמת פשוטה בתכלית: לגבי כל החוקים אני נוהג לפי כלל אחד, הפוציא לפעמישמן הכלים את מציגי הממשלה. אני מביא אותם לפי סדר ההחלטה ע"י הכנסת. כי אינני רוצה לקבוע בעצמי דברים ע"י שיקולים צודדיים כלשהם. ואיך נקבעת עדיפות? או ע"י פניית השרים, או על ידי, אם רוב הוועדה חושב כך. עוד לא עשיתי בכנסת צעד אחד על דעת עצמי שלא בהסכמת כל חברי הוועדה או רובם.

כיום אנו נמצאים אפוא במצב כזה (ופה אני מדבר על החוקים ולא על ההצעות לסדר-היום שישגן לפנינו): יש חוק אחד שביחס אליו דרוש עדיפות שר החקלאות. זהו חוק שאני אינני רוצה אותו, וכי אחד יודע זאת. אבל חוק זה הועבר, ושר החקלאות אמר שיש לו עדיפות - ואני מכבד את רצונו זה של שר החקלאות. בכוננתי אפוא היום לדון בחוק הזה. יש שורה של חוקים ששר הפנים רואה אותם כעדיפיים.

לגבי החוק הזה אין לפני לפי שעה תביעה אפיי מצד שר המשפטים (שהביא אותו בכנסת) שהוא דחוף. יש לנו כיום ממשלת מעבר, ואינני יודע מה יהיה אם יו"ר הוועדה יעמוד בפני דרישות סותרות של שרים שונים לגבי החוקים שהם הגישו ומידת דחיפותם. אבל לפני שמוקיעים אותי - דרוש מליציון של הגינות ציבורית, גם ערב הבחירות. לדעתי שר המשפטים לא פנה, מתוך הגינות מסויימת, כי הוא יודע שאי-אפשר לדון בפזיזות הזאת בחוקים כאלה. הקדשנו ישיבה שלמה בחוק היטלי מעד ונזנפש לשאלה אם בעל המנ

ג'דת הפנים - 28.7.59

הי"ר י. ריפתין:

ישלם 15% או 16%. והאם בשאלה כזאת, אם אפשריים שני טורי הצבעה או טור אחד בלבד - אפשר לדלג ולעבור ללא בירור רציני ביותר?

מבחינה זאת אפוא הדברים היו בסדר גמור, עד לרגע זה. ואם יש חברי כנסת הסבורים שיש להקדים סעיף מסויים - נצביע על כך. גם אני חבר בוועדה של הכנסת, בוועדת העבודה. ואם כזה יהיה ונוהג בכנסת - אתם חושבים שאי-אפשר להפוך את הכנסת לגיהנום? דעתי היא למשל שביטוח מפני חוסר עבודה ופיצויי פיסורים חשובים יותר לעם מאשר בחירת ראשי עיר. הכנסת העבירה שאלה זו לוועדת העבודה לפני חצי שנה, והדבר נמצא במגירה כיוון שהי"ר של ועדת העבודה קובע את סדר יומה. האם אני מעוניין בהריסת הפרטטיג'ה של הכנסת, בפרט שכאן דבר כזה עוד לא קרה?

אני מבליג פה לפעמים בדברים שונים, אם כי לפעמים נחתכים דברים שלא מתוך שיקולים פרלמנטריים צודקים. אני פבור למשל שוועדת הפנים צריכה להיכנס לבירורים בשאלת המאורעות, המתרחשים בימים אלה במדינה ושמוסד אוטוריטטיבי צריך לעסוק בהם. אבל קיבלתי את דעת חברי הוועדה שלא צריך למהר כדי שלא ייווצר רושם של כפילות. אבל בינתיים נתברר לי שיש ועדה מפלגתית. אותם האנשים שאמרו לי: אל תעשה כפילות - נותנים פרסום לכך שיש טיפול במסגרת מפלגתית.

י. ישעיהו: אין דבר כזה. מישהו הפריח איזה ברזל בעתוננים - ועדיין אין זה אומר שזאת אמת.

הי"ר י. ריפתין: אם יש פרוצדורה - אינני יודע אם זו פרוצדורה מתאימה כשמנהיגי מפלגות עושים הפגנות בעלות אופי מפלגתי במקביל לפעולת ועדת החקירה. אני חושב שיש בדברים אלה הגיון מסויים, ואני אומר: עד כה הייתי פורמליסט בדברים מסוג זה. אבל אם מתחילים להעביר דברים כאלה לעתונות - אל תחשבו שבענין זה אין מה לומר לציבור.

כשמביאים חוק כלשהו לפני הכנסת - אינני יכול לדעת מראש למה מביאים אותו, האם מביאים אותו לשם הפגנה או לא. היה לנו כאן ויכוח עם שר הפנים בשאלה אם נכון היה שחילק לחברי הכנסת חוק מקיף של רשויות מקומיות או לא. ייתכן שיש לפעמים לממשלה, לשר או למפלגה כלשהי ענין להכריז על מדיניות עוד לפני שהכנסת מתפזרת. אותי לא מעניין מה חושבות מפלגות. אותי מעניין מה חושבת הכנסת. ואם כך - הריני חייב לפעול לפי סדר מסויים. מבחינה זאת הדברים הם בסדר גמור. אילו היה החוק הזה בא לוועדה לפני חדשים והייתי מניח אותו הצידה ושם במקומו חוק אחר - היה מקום לטענה. אבל לא עשיתי כך.

ש. פרלשטיין: אבל האם ברור שזהו החוק היחיד הקשור בתאריך, או לא?

הי"ר י. ריפתין: לא.

מ. סנה: מי אומר שהוא מוכרח לבוא דוקא ב-1959?

הי"ר י. ריפתין: הכנסת דנה בשאלת התאריכים, ונציג של אחת הסייעות אמר שהדיון הזה לא כל-כך חשוב וכדאי.

אני חוזר אפוא ואומר: אינני חושב שיש יסוד כלשהו, לא פרוצדורלי ולא מוסרי, לתלונה זו.

בדרך-כלל מקובל שהי"ר מכנסת את הישיבות. אינני יכול לברר כאן את כל הפרטים עם כל החברים. אני רוצה לומר שאינני רואה אפשרות לקיים השבוע ישיבות נוספות על השלוש שכבר נקבעו. תהיה לנו ישיבה נוספת הערב בשעה שבע, וביום ה' יש ישיבה בחיפה, בהתאם להסכם שהיה לי עם השופט עציוני. בשבוע הבא בכוונתי לקיים ישיבות ביום א', ביום ב' וביום ג'. בכוונתי לעשות את כל המאמץ האפשרי שוועדת הפנים תספיק להביא לפני מליאת הכנסת מכסימום סביר של ענינים לקריאה סופית.

עכשיו עלינו להצביע הצבעה פשוטה: יש הצעה לתת עדיפות מיוחדת לחוק הבחירה הישירה של ראשי העיריות. לעומת זאת יש הצעה שניה, המאשרת את הפרוצדורה כפי שנקטה עד כה וכפי שהותוותה זה עתה ע"י הי"ר.

י. ישעיהו:

אני רוצה רק להפנות את תשומת לבו של הוועדה כיוון שח"כ לבדאו טען מה שטען לגבי התקנון, למסעיף 15 של התקנון, האומר: "בזמן הפגרה יזמן יו"ר הכנסת ישיבת ועדה... לפי דרישת הממשלה או לפי דרישת שליש מחברי הוועדה". משמע שהסעיף 35 מדבר על ישיבה דחופה בימים רגילים של הכנסת.

היו"ר י. ריפתין:

זהו ענין של פירוש.

י. בן-אהרן:

במשך 11 שנים לא היה תקדים של תלונה על יו"ר של ועדה שכינס ישיבה לא תוך שבוע אלא כעבור עשרה ימים.

ח. לבדאו:

אני מציע נוסח להצבעה: הוועדה מחליטה להעלות לסדר דיוניה את חוק הבחירות שארשי עיר באחת מישיבותיה הבאות.

ד. בר-רב-האי:

על דבר כזה לא צריך להחליט; זה מובן מאליו.

י. בן-אהרן:

אני מסכים להצבעה כפי שהציע היו"ר, אבל צרי להכניס להצעתו את כל סדר הענינים של הוועדה

י. ישעיהו:

אני מציע להעמיד להצבעה בעד ונגד את ההצעה להעדיף את הדיון בחוק זה. שאר הסעיפים במה של הוועדה - אין עליהם מחלוקת.

י. שופמן:

אנו צריכים לאשר את הנוהל שנקט בו היו"ר.

י. כץ:

הייתי מוכן להעדיף את הדיון בחוק זה אילו ידעתי שאפשר להספיק לדון בכל הסעיפים בו. בכל הצעה של עדיפות לחוק זה אני רואה רצון לקצץ בו ולמנוע אפשרות לדון בכל פרטיו. אני מתנגד להצעה לכלול את כל סעיפי בסיומו של הוועדה.

היו"ר י. ריפתין:

יש למעשה שתי הצעות העומדות להצבעה זו מול זו: (1) להקדים את הדיון בחוק זה; (2) לאשר את הנוהל שנקט בו היו"ר עד כה.

י. ישעיהו:

אני מבקש שעל הצעתנו תהיה הצבעה ~~בעד ונגד~~. שאל סדר היום היא שאלה נפרדת.

ה צ ב ע ה

7	-	1	בעד הקדמת הדיון בחוק הרשויות המקומיות (הוראות שונות)
8	-	2	ג ד
8	4	2	בעד אישור הנוהל שנקט בו היו"ר
1	-	3	ג ד

היו"ר י. ריפתין:

בסיום הישיבה ברצוני להודיע כי הרשיתי לעצמי בסוגיא שבת לשלוח בשם כל חברי הוועדה מכתב תנחומים לרבנית הרצוג ולמשרד הדתות על מותו של הרב הרצוג, ואני מבקש לכבד את זכרו בקימה. (חברי הוועדה מכבדים את זכרו הרב הרצוג ז"ל בקימה).

י. שופמן:

אצטמקש להעביר את ההחלטה שנתקבלה זה עתה בוועדה - לוועדת הכנסת.

החלטת:

להעביר לוועדת הכנסת את תוצאות ההצבעות שהיו בוועדה בשאלת הקדמת הדיון בחוק בחירת ראשי עיר ובענין אישור הנוהל שנקט בו היו"ר הוועדה.